

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

DIDAKTICKÝ PROJEKT

SOUBOR UČEBNÍCH POMŮCEK PRO ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ

BcA. Michaela Peterková DiS.

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafický design

Studijní specializace Ilustrace

Diplomová práce

DIDAKTICKÝ PROJEKT

SOUBOR UČEBNÍCH POMŮCEK PRO ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ

BcA. Michaela Peterková DiS.

Vedoucí práce: Doc. ak. mal. Mikoláš Axmann

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnar

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	7
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	9
	2.1 Přesně definované téma.....	9
	2.2 Důvod volby tématu.....	9
3	CÍL PRÁCE.....	10
4	PROCES PŘÍPRAVY.....	12
5	PROCES TVORBY.....	15
	5.1 Zahájení procesu.....	15
	5.2 Autorská kniha a pracovní listy.....	15
	5.3 Naučné tabule.....	16
	5.4 Divadlo.....	17
6	TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	19
	6.1 Autorská kniha.....	19
	6.2 Pracovní listy.....	21
	6.3 Naučné tabule.....	22
	6.4 Divadlo.....	22
7	POPIS DÍLA.....	24
	7.1 Soubor didaktických pomůcek.....	24
	7.2 Autorská kniha.....	24
	7.3 Pracovní listy.....	26
	7.4 Naučné tabule.....	26
	7.5 Divadlo.....	27
8	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	29
9	SILNÉ STRÁNKY.....	30
10	SLABÉ STRÁNKY.....	31
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	32
	a) Knižní a periodická literatura	32
	b) Internetové zdroje.....	33

12	RESUMÉ.....	34
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	36

„Čemukoli vyučuješ, hled' aby jasná pravda byla.“¹

Jan Amos Komenský

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Doposud jsem se zabývala mnoha obory. Od počátku jsem své studium směřovala spíše k tvorbě materiálové a především k umění užitému. Na bakalářském studiu jsem se poprvé setkala s knižní ilustrací, která mne nadchla. Líbila se mi především možnost přemýšlet o knize jako o celku. Mohla jsem si vymyslet svůj příběh, udělat k němu ilustrace a následně knihu graficky upravit a svázat. Měla jsem pocit, že mě nic nesvazuje a mohu tak vytvořit opravdu celek, který je přesně podle mých představ. S ilustrací jsem na bakalářském studiu začínala. Bylo to pro mě nové odvětví, které jsem teprve musela objevit a seznámit se s jeho možnostmi.

Když se poohlédnu zpět na práce, které jsem dodnes vytvářela, jistě bych našla mnoho společných prvků, které se v mé tvorbě objevují. Jednak jsou to určité oblíbené techniky vyjadřování, jako je kresba a malba akvarelem. Dalším spojovacím prvkem je jistě důraz na použitý materiál a případné využití možností prostorových a pohyblivých ilustrací.

Na bakalářském studiu jsem většinou zkoušela možnosti ilustrace pro dospělé čtenáře. Při vytváření bakalářské práce jsem se přesvědčila, že raději tvořím odlehčenou formou a rozhodla jsem se, více se zaměřit na dětskou ilustraci.

---

1 Jan Amos Komenský. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikimedia Foundation, stránka byla naposledy editována 16. 4. 2014 v 07:47 [cit. 2014-20-04]. Dostupné z: http://cs.wikiquote.org/wiki/Jan_Amos_Komensk%C3%BD.

Ráda bych se poohlédla za svou bakalářskou prací, která byla zaměřená na lidi s onemocněním autistického spektra. Spolupracovala jsem s rodinou, která měla takto nemocnou holčičku. Rodina mi byla nápomocná při zodpovídání mnoha otázek, které jsem potřebovala vyřešit ve své práci. V knihách bakalářské práce byly použity texty Lewise Carrolla, který trpěl onemocněním autistického spektra. Celou svou práci jsem uzpůsobovala takto nemocným lidem. Samotná bakalářská práce se skládala ze sedmi knih v pouzdře, skládačky a dvou grafik. Celkově jsem soubor pojala jako hru. Vyřešením jednotlivých hádanek čtenář získával dílky skládačky, na které byl vyobrazen samotný autor textu. V každé knize jsem se snažila nalézt pomocná vodítka a ztvárnit je pomocí prostorových či pohyblivých ilustrací, které by neúspěšným řešitelům pomáhaly dojít ke správnému výsledku. Práce tedy byla náročná nejen po stránce výtvarné, ale i po stránce logické.

Při své práci často vyhledávám možnost spolupráce s dalšími lidmi. Takto získané zkušenosti jsou pro mě velmi přínosné. Považuji si jich a velmi bych všem doporučila, aby o tuto zkušenost nepřišli. Pro jednu semestrální práci jsem se rozhodla o navázání kontaktu se starostou v místě mého bydliště. Byla to příjemná spolupráce a neměli jsme problém cokoliv vyřešit.

2 TĚMA A DŮVOD JEHO VOLBY

2.1 Přesně definované téma

Zadání diplomové práce zní „Didaktický projekt – soubor učebních pomůcek pro žáky 1. stupně ZŠ“. Jako minimální rozsah práce byly určeny dvě naučné tabule formátu B1, interaktivní objekt, dekorační textil.

2.2 Důvod volby tématu

Pro výběr tohoto tématu mne přivedlo mnoho okolností. V první řadě jsem chtěla vytvořit práci, která bude užitečná, a která se jen tak nezaloží. Nejdříve jsem přemýšlela nad možností, že bych navázala na svou bakalářskou práci, především v pohyblivých a prostorových ilustracích.

Nakonec jsem oslovila svou přítelkyni učitelku, která vede v současné době třetí třídu na prvním stupni základní školy. Domluvily jsme se, že pro ni vytvořím pomůcky pro výuku na určité téma. Učí na běžné základní škole v Dobřanech u Plzně, i přes to se snaží s dětmi pracovat trochu odlišně od svých kolegyň. S dětmi často vypracovává různé projekty a dostupné učební pomůcky jí nevyhovují. Zalíbil se jí můj nápad a při konzultacích projektu mi pomáhala nastínit stránku učitele a jeho potřeby. Upozornila mne, na co si musím dát pozor, co by v práci nemělo chybět a v neposlední řadě jsme řešily projekt tak, aby se dal použít třeba vícekrát s jednou třídou.

3 CÍL PRÁCE

Chtěla jsem nejen vytvořit práci, která bude smysluplná a užitečná, ale také jsem si chtěla vyzkoušet něco nového. Pohrát si s tématem a zaujmout děti trochu odlišným způsobem, než je obvyklé v základních školách. Nechtěla jsem zpracovávat běžné pomůcky jako jsou například učebnice a pracovní sešity. Chtěla jsem vytvořit soubor pomůcek, se kterými by mohla učitelka pracovat svobodněji.

Inspirací mi byly některé výukové směry jako je škola waldorfská či Montessori. I přes to, že mé pomůcky jsou určeny jen pro jednu učitelku a setká se s nimi nejspíše jen několik dětí, snažila jsem se o řádné rozvržení práce a využití co nejvíce možností, jak dětem dané téma zprostředkovat.

Samotné podtéma pro mě bylo velkým oříškem. Zpočátku jsem k němu přistupovala jako k jasně definované problematice. Chtěla jsem dětem zprostředkovat a předat zkušenosti úplné rodiny, na které by se mohly učit i generační rozdíly. Postupně vyvstávalo mnoho odlišností a slabých míst, které dnešní rodiny mají. Bylo těžké tyto problémy uchopit. Nakonec jsem chtěla, aby byl soubor smysluplný a pomohl dětem se s různými situacemi lépe vypořádat. Sama pocházím z úplné rodiny a moc bych si přála, aby takových bylo co nejvíce.

Nepředpokládám, že by se děti po přečtení textu mé knihy nějak změnily. Spíše jsem měla představu takovou, že s dětmi učitelka pracuje formou dialogů, díky nimž se můžou otevřít různá témata, která nemusí být tak příjemná. Děti se však o nich mohou samy rozhovořit a v tom případě je důležité, aby měly dostatek prostoru pro vyjádření svých pocitů a názorů. K tomu jsem také vymyslela pracovní listy. Mají sloužit i pro ty děti,

které se tak snadno nevyjadřují ústně. Pracovní listy by měla učitelka postupně tisknout a každý s nimi může pracovat opravdu individuálně.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Proces přípravy je z celé práce tím nejdůležitějším a v čase určeném zabírá velkou část. Nejenže jsem se zajímala o literaturu zabývající se učebními a didaktickými pomůckami, také jsem nahlížela do učebnic jako takových. Zkoumala jsem historii didaktických pomůcek a zjišťovala jejich vývoj. Nechtěla bych hodnotit jejich současnou situaci. Teprve čas ukáže, zda jsou současné pomůcky dobré či ne.

Především jsem se ale zamýšlela nad užším specifikováním projektu. Chtěla jsem se vyhnout často zpracovávaným tématům. Zkusila jsem prohledávat různé osnovy a nejvíce se mi líbily osnovy waldorfské pedagogiky. Nakonec jsem si pro užší specifikaci didaktického projektu zvolila téma rodiny. Zpracovala jsem ho tak, aby bylo pro výuku přínosné a zahrnovalo více okruhů, které se ho týkají. Zvolila jsem si ho také proto, že jsem chtěla zpracovat nějaké téma, které se mnou úzce souvisí, a o které se alespoň trochu zajímám.

V současné době je téma rodiny v mém osobním životě hodně důležité, proto jsem se mu chtěla věnovat i ve výtvarné práci. Nejprve se mi téma zdálo jasně zpracovatelné, ale to se během konzultací měnilo. Naráželi jsme s vedoucím diplomové práce na mnoho odlišných názorů týkajících se tohoto tématu.

Určitě mi hodně pomohlo, že jsem navštívila vyučování třídy, pro kterou jsem projekt vytvářela. Do této výuky jsem se sama aktivně zapojila a získala tak silnější prožitek. Navštívila jsem ještě jednu pražskou školu, kde se vyučuje podle principů montessori pedagogiky. Byla to třída smíšená z různých ročníků, do které byla začleněná i jedna holčička s lehkým mentálním postižením. Výuka na Montessori školách

probíhá odlišně. Využívá různých potřeb dětí, proto si mohou pracovat na zadaných úkolech podle svých potřeb. Mají jasně dané hranice s mnohem větší možností vyjádření. „Učitel je rádce a rovnocenný partner, který dítěti pomáhá na jeho cestě objevování a učení se, projevuje maximální vstřícnost, otevřenost, trpělivost k dítěti.“²

Protože má přítelkyně ráda pracuje při výuce se čtením dětských knížek, rozhodla jsem se, že pro ni vytvořím knihu na dané téma. S ní může dál v hodinách pracovat podle toho, jak bude potřebovat. Protože jsem chtěla, aby tato část práce byla interaktivní, vložila jsem jednak do knihy dvoustranu, kde si děti mohou nakreslit svou rodinu a také jsem ke knize vytvořila pdf soubor pracovních listů, ze kterého se dají jednotlivé stránky tisknout a používat je pro výuku.

Práci na knize jsem začala psáním příběhu a také jsem si začala skicovat a zkoušet různé techniky kresby a malby, které bych využila pro výsledný projekt. Zkoušky techniky malby jsem dělala i pro naučné tabule, na kterých jsem ale začala pracovat až později. Ve chvíli, kdy sem už měla jasnou představu o zaměření daného tématu v knize, mohla jsem přistoupit k vymýšlení naučných tabulí.

První vize byla taková, že poslední částí pomůcek bude potištěná textilie. Už zpočátku jsem ale přešla na myšlenku, že samotná textilie nebude potištěná, nýbrž bude sloužit jako kulisa na hraní divadla. Čímž se i tato pomůcka stala interaktivní a rozhodně využitelnější.

Zprvu jsem nalepovací kulisy k divadélku chtěla šít z jednobarevných i různě potištěných textilií, ale pro snadné použití jsem nakonec

---

2 Principy Montessori pedagogiky. *Společnost MONTESSORI o.s.* [online]. ©2013 [cit. 2014-20-04]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>.

přistoupila k papírové potištěné variantě, která se lépe zpracovávala a děti s ní budou jednodušeji manipulovat. I když jsem musela zvážit větší hmotnost lepenky, nakonec jsem ji jako podkladový materiál využila. Předměty jsem však musela udělat spíše menších rozměrů.

Vymýšlení divadélka mne inspirovalo k sehrání vlastní maňáskové hry. Napsala jsem si scénář, nakreslila možné scénky, jenže během tvorby všech věcí jsem zjistila, že bych původní nápad už nestihla dotáhnout do takového konce, se kterým bych byla spokojená, scénku jsem proto nerealizovala. Nápad si jistě uschovám a mohu ho využít někdy jindy.

5 PROCES TVORBY

5.1 Zahájení procesu

Fáze přípravy a tvorby se velice prolínají. Příprava práce včetně různých materiálových a technických zkoušek trvá skoro až do konce. Samotným procesem tvorby je pouze krátký časový úsek, který však započal mnohem dříve než jsem úplně zakončila přípravy. Aby má práce mohla plynule navazovat, snažila jsem se o postupné plnění úkolů a postupování kupředu k výsledné prezentaci.

Nejprve bylo důležité naprosto přesně stanovit cíl – téma, kterého se budou didaktické pomůcky týkat. Z procesu přemýšlení a přípravných kreseb vyšlo jasně najevo, že nejdříve musím vyřešit autorskou knihu, od které se ostatní pomůcky budou odvíjet. Jednalo se především o myšlenku, kterou kniha ponese. Na ni jsem pak navazovala v další práci na ostatních částech souboru.

5.2 Autorská kniha a pracovní listy

I když byla autorská kniha hlavním prvkem, nebyla pro další pomůcky tak důležitá jako samotný příběh. Už během hledání příběhu jsem si kreslila mnoho ilustrací, na jejichž základě jsem pak dělala kresby použité v knize. Když jsem měla jasno ve výtvarné technice, zároveň i v řazení a v rozvržení ilustrací a textu, mohla jsem se pustit do samotné sazby. Musela jsem si určit správný formát. Původně jsem měla formát ještě menší, textové části zabíraly příliš velkou část stran a ilustrace neměly na stranách mnoho prostoru. Určila jsem si tedy výsledný formát, vysázela text knihy a postupným laděním a opětovným kreslením ilustrací jsem dospěla k výsledné podobě. Do tisku jsem ji dala čtrnáct

dní před odevzdáním diplomové práce. Potřebovala jsem dostatek času pro svázání knihy a také na to, abych pomůcky mohla vzít do školy a prověřit je při výuce.

Předem jsem počítala s tím, že knihu musím mít o týden dřív, abych ji pak mohla prezentovat ve škole. Naštěstí vše vycházelo tak, jak mělo a knihu jsem opravdu stihla do daného termínu. Stejně tak jsem musela mít vytištěné i pracovní listy. Ty jsem připravovala především jako elektronický soubor a ve výuce jsme vyzkoušely pouze některé z nich.

Mnoho času mi také zabrala úprava naskenovaných ilustrací. Ač jsem kreslila na čisté kancelářské papíry, na obrázcích zůstala veškerá struktura papíru a i po vytažení kontrastu v pozadí zůstával šum. I přes všechny možnosti, které jsem vyzkoušela, jsem musela skoro každou čárku v ilustraci ručně dočišťovat. Také šedé plochy, které se na pozadí objevily, jsem musela pracně odstraňovat v grafickém programu Adobe Photoshop.

Sazbu jsem pak řešila v programu Adobe Indesign, se kterým ráda pracuji. Nejdříve jsem měla vybrané bezpatkové písmo Andika, které jsem po zkoušce sazby vyměnila za písmo Baskerville.

5.3 Naučné tabule

Jak už jsem se zmiňovala, naučné tabule jsem začala malovat až později. Předcházely jim sice zkoušky v různých technikách, ale bez jasně daného tématu jsem na nich nemohla pracovat.

Když jsem měla vše rozmyšlené a rozvržené, mohla jsem se pustit do vypracování tabulí. Protože jsem je chtěla udělat jako celý velký obraz, musela jsem pracovat na formátu 1:1. Napnula jsem si papír,

natřela ho ředěným balakrylem a po technologických zkouškách na jiných kusech papíru jsem se mohla pustit do práce. Zpracovávat tak velký formát se mi předtím ještě nikdy nepoštětilo. Na začátku jsem si ani nedokázala představit kolik času na tabulích ve výsledku strávím. Bohužel mi práce šla mnohem pomaleji, než jsem si původně myslela. Dříve jsem většinou dělala akvarelovými barvami maximálně do formátů A2. Technika je to velmi náročná, zvláště když se při ní vrství lazurní vrstvy přes sebe. Myslela jsem si, že práce s akrylovými barvami bude jednodušší a mnohem rychlejší. Je to sice naprosto odlišná technika, ale při práci se potřebuji hodně soustředit a každý tah rozmýšlet, proto tabule trvaly o to déle. Navíc jsem pracovala ve vrstvách, což celý proces také protáhlo. Po zkušenosti s první tabulí jsem už byla připravená na určitá technologická specifika a u druhé jsem se jich mohla vyvarovat.

Během malování jsem do mokrých barev proškrabávala struktury, které byly důležité pro závěrečnou patinu. Po zaschnutí obou tabulí jsem proškrábala linie ostrými hroty a měla jsem je tak připravené pro zatření fermeže. Po zatření fermeže jsem si připravila vhodný odstín olejové barvy a zatřela jsem ji tak, jak se postupuje při hlubotisku. Na plochu jsem natupovala vrstvu barvy a pak čistým hadříkem stírala přebytečnou barvu z povrchu. Ve vrypech a nerovnostech natřeného papíru barva zůstala. Na závěr jsem vzala vatu namočenou v petroleji a místa, kde jsem chtěla umocnit záři světla či důležité prvky, jsem vatou vytřela. Pomocí hadříku jsem tato místa dočistila a obrazy po zaschnutí už stačily jen sundat z prken a zarovnat formáty. Pro lepší skladování a přenos jsem vyrobila jednoduché desky z lepenky.

5.4 Divadlo

I když jsem vše vymýšlela zároveň a i zkoušky jsem měla připravené

hodně dopředu, divadélko jsem si nechávala nakonec. Byla to úplně jiná práce a čas, který jsem nemohla využít na naučné tabule, jsem mohla strávit šitím divadélka a vytvářením kulis.

Musela jsem myslet i na to, že si nemohu rozdělat všechny části najednou, protože bych se pak v místě pracoviště ani nehнула. Když jsem byla hotová s kresbou knihy a už jsem ji jen zpracovávala na počítači, vyndala jsem šicí stroj, nakoupila materiály a pustila se do šití. Plachtu jsem měla vymyšlenou a připravenou dopředu. Neměla jsem pak problém vše na stroji zpracovat. Dva bavlněné pruhy jsem na jedné straně k sobě přišila, vznikl tak požadovaný tvar. Vnější okraje jsem začistila zahnutím do rubové strany a prošitím. Nahoře a dole jsem ušila tunýlek pro dřevěné latě. Za horní lať se plachta zavěsí a spodní slouží jako závaží. Plachta je při hraní napnutá a nestane se, že by herci schovaní vzadu byli znenadání odkryti. Z rubové strany jsem nažehlila kusy vlizelínů, aby zpevnily látku a abych mohla v těchto místech vytvořit průřezy pro hru s maňásky. Na závěr jsem po ploše rozmístila a našila pruhy suchého zipu, na které se budou nalepovat kulisy.

Jako základní materiál pro výrobu kulis jsem použila jednomilimetrové lepenky. Na ty jsem následně tiskla motivy akrylovými barvami. Tisk jsem prováděla pomocí šablon, které jsem vyrobila z obyčejného kancelářského papíru podlepeného lepící páskou. Po zaschnutí jsem jednotlivé tvary vyřezala. Důležité bylo, aby kulisy byly jednoduché a přitom dobře rozpoznatelné. Divákova fantazie si už zbytek doplní.

K divadélku ještě patří ponožkoví maňásci. Jako základ jsem použila onošené nepotřebné ponožky, kterých jsem posbírala neskutečné množství. Vybrala jsem z nich pouze ponožky různých barev, ale bez obrázků. Děti si je pak mohou doplnit pomocí různých bavlnek, vln či ovčího rouna.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

6.1 Autorská kniha

Protože mým nejoblíbenějším vyjadřovacím prostředkem je kresba tužkou, začínala jsem s ní pracovat i ve zkouškách pro knihu o rodině. S vedoucím práce jsme se po různých zkouškách technikou kresby a malby shodli, že kresba bude nejlepší volbou pro ztvárnění ilustrací. Přiklonila jsem se k určité čitelné stylizaci, která vychází z odpozorované skutečnosti.

Mohlo by se zdát zvláštní, že jsem nepoužila poutavé barvy. Nepřišlo mi to důležité. Každý člověk je odlišný, stejně tak děti. Ne všechny preferují pestré knihy. Černobílou kresbu jsem doplnila o barevný akcent, který vypíchne důležité prvky ilustrací. Kontrastním detailem stránky jsou ještě číslice, které znázorňují věk vypravěče. Ty jsou použity ve výraznější barvě, která je použita v kolorované kresbě. Další výraznou barvu jsem použila v předsádkách a na hřbet knihy. Jsou to důležité momenty, které jsou pro čtenáře příjemné, i když je ani nemusí vědomě vnímat. Původně jsem na hřbet knihy chtěla použít modré plátno v barvě názvu knihy, bohužel jsem ho nesehnala v požadované barvě, musela jsem se tedy spokojit s dostupnou barevností papírů. I tak jsem měla hodně omezené možnosti výběru. Stejně problémy jsem měla i s papírem na ředsádky.

Přestože jsou ilustrace stylizované, snažila jsem se o dobrou čitelnost. Vymýšlení správného zobrazení není tak jednoduché. Často věci děláme intuitivně. Je však dobré se zpětně na ilustrace podívat a zhodnotit, jestli kniha bude pro děti dobrým partnerem. Děti se s textem budou snáze sblížovat, když budou mít v ruce knihu s jednoduššími kresbami, než kdyby byla doprovázena realistickými dokonalými kresbami.

Ilustrace jsem kreslila různě tvrdými tužkami a hlavní důraz jsem kladla na sílu tahu. Linku jsem občas doplnila plochou, která celou ilustraci uzemní. Kresbu jsem realizovala na kancelářský papír. Ve výsledku se ukázalo, že to nebyla dobrá volba. Je ovšem možné, že jiný skener by ilustrace naskenoval jinak. Takovou možnost jsem neměla.

Volba samotného papíru, na který jsem si knihu nechala vytisknout, byla také hodně důležitá. Protože jsem na bakalářském studiu měla obor knižní vazbu a v předchozím studiu oděvní návrhářství, mám k materiálům nezvykle blízko. Je mi příjemné, když mohu sahat na různé materiály a jsou pro mě nedílnou součástí vymýšlení samotného díla.

Pro tuto knihu jsem se snažila vybrat vhodnou gramáž, barvu a strukturu papíru. Chtěla jsem jemně zatónovaný papír s lehkou strukturou, na které dobře vynikne kresba tužkou. Často na našem trhu narážím na malý výběr a mám pak problém si vůbec některý typ pořídit. Vycházela jsem tedy z dostupných vzorníků. Na knihu jsem použila papír Excudit s gramáží 180 g/m². Má většinu vlastností, které jsem požadovala a jeho velká výhoda je i v poměrně nízké ceně. Na potažení jsem zvolila papír Artelibris. Lze snadno potisknout a je přímo určen k potahování desek. Bude jistě dobře odolávat častému používání.

Vazbu jsem vybrala klasicky šitou, zavěšovanou do tvrdých desek. Tuhá vazba má tu výhodu, že velice dobře snáší časté otevírání a také běžné zacházení dětských čtenářů. Přeci jen se jedná o didaktickou pomůcku a nejspíš si ji bude chtít prohlédnout mnoho dětí, proto i ve volbě vazby jsem musela být obezřetná.

V sazbě jsem přemýšlela o kompozici, ale také o dějové linii příběhu. Textové bloky jsem v sazebním obrazci posouvala v rámci kompozice s dodržením pevně daných okrajů, které textový blok nepřesahuje.

Samotnému textovému bloku jsem však měnila šířku v závislosti na dané kompozici.

Bylo potřeba vybrat druh písma takový, aby byl dobře čitelný a síla tahů nekonkurovala ilustracím. Našla jsem zajímavý font od švédské designerky Annie Olsen, který je volně ke stažení. „Organizace SIL International ho vytvořila za účelem šíření gramotnosti. Jednotlivé znaky jsou navrženy s ohledem na maximální čitelnost a lokální zvyklosti psaní.“³ Dobrá čitelnost se mi na tomto fontu velice zamlouvala. Jenže s jistým časovým odstupem jsem uznala, že bude pro knihu vhodnější patkové písmo, které bude živější. Nakonec jsem zvolila písmo Baskerville, které má silnější patky a dobře se čte i v menší velikosti. Protože jsem zvolila menší formát knihy, musela jsem použít adekvátní velikost písma, která bude v rovnováze s ilustracemi. Nakonec jsem základní text v knize vysázela ve velikosti 11b.

Rozsah textu není příliš velký, ale to je spíše k užitku. Ve výuce není stejně dostatek času na dlouhé čtení obsáhlých knih. V rámci mého konceptu by to ani nebylo účelné.

6.2 Pracovní listy

Pracovní listy jsem předala učitelce jako pdf soubor. Vycházela jsem z možností pedagogů a musela jsem brát v úvahu, že učitelka bude dětem jednotlivé listy tisknout na obyčejné kancelářské papíry formátu A4. Jediný dvoulist děti dostanou na papíru A3. Jedná se o desky, do kterých si budou děti zakládat zbylé papíry pracovních listů.

---

3 ŠVEJDA, Jan. Citační etika. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy(TDKIV)* [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003-[vid. 2012-01-14]. Dostupné:<http://www.typo.cz/konference-atypi-den-prvni/>.

Pracovní listy volně vycházejí z knihy, proto jsem použila stejnou techniku kresby jako v knize a i stejné písmo. Některé z ilustrací použitých v knize jsem využila i pro samostatné pracovní listy, ale většinu jsem kreslila nově. Pracovní listy většinou slouží k samostatné práci se zadaným úkolem, proto jsem zadání a případnou doprovodnou ilustraci, z důvodu snadné čitelnosti, nechala v horní části.

6.3 Naučné tabule

Na napnutý silnější karton jsem natřela velkým hrubým štětcem bílý balakryl. Na něj jsem následně malovala barevné motivy ve více vrstvách pastózní akrylovou barvou. Nanášela jsem ji s důrazem na struktury a plasticitu. Výrazné linie jsem vytvořila pomocí špejlí či strých kovových hrotů jehel užívaných při hlubostiskových technikách.

Závěrečnou patinu jsem používala poprvé a bylo pro mě trochu obtížné ji dobře realizovat. Na obraze se začaly dít zajímavé věci, avšak do tmy se ztratily některé detaily, které jsem pracně malovala. Dokončené patinování mne překvapilo, obraz díky ní získal zajímavou atmosféru.

6.4 Divadlo

Základem je černá bavlněná látka v ploše 2 x 3 m. Uprostřed jsem ji musela svisle sešít, abych dosáhla kýžené velikosti. Aby se plachta dala zavěsit, nahoře a dole jsem ušila tunýlek a protáhla jimi dvě latě. Jsou sice dost dlouhé, ale pro vhodné používání divadélka jsou žádoucí. V plachtě jsou svisle nařezané díry tak, aby na první pohled nebyly vidět a maňásci se objevili na nečekaných místech. I když jsem díry původně nechtěla začišťovat, nakonec jsem se rozhodla je na stroji zaobroubit, aby se látka netřepila.

Aby bylo prostředí obměnitelné, natiskla jsem předměty akrylovými barvami pomocí šablon. Na zadní stranu vyřezaných kartonů jsem nalepila suché zipy, druhou půlku suchých zipů jsem našila na černou podkladovou látku.

Maňásci, se kterými děti budou hrát, jsou z obyčejných nepotřebných ponožek. Děti si je podle vlastních potřeb vyzdobí různými bavlnkami, vlnami a čímkoliv, co je napadne.

7 POPIS DÍLA

7.1 Soubor didaktických pomůcek

Didaktické pomůcky – „Všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky zprostředkovávají různé stránky skutečnosti, vedou k vytváření představ u žáků a usnadňují proces učení a poznávání, napomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.“⁴

Soubor pomůcek, který jsem vytvořila, se skládá z několika částí. Ze zadání vyplývá, že bych měla mít části tři. Poněvadž jsem se rozhodla vytvořit knihu, automaticky jsem k ní přidala pracovní listy, které práci učitelce usnadní. Tyto listy jsou pouze jako doplněk, většinou s jednoduchým slovním zadáním.

7.2 Autorská kniha

Když vycházím z pojmu autorské knihy, která je charakterizována například takto – „V porovnání s bibliofilii je autorská kniha uměleckým dílem v komplexní rovině, rovnocenným s ostatními uměleckými obory. Zatímco na vzniku bibliofilské knihy se zpravidla podílí několik profesních specialistů a výsledek pak spíše reprezentuje výtvar špičkového uměleckého řemesla, je autorská kniha naopak ve většině případů dílem jednoho umělce. Existuje v jediném nebo i ve stovkách exemplářů a kromě papíru používá i jiné materiály, jako například kámen, kov,

---

4 KOLÁŘ, Z. a kolektiv. *Výkladový slovník z pedagogiky : 583 vybraných hesel*. Praha : Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

dřevo, textil nebo sklo“⁵ – i svou knihu do této kategorie musím zařadit.

Text jsem si napsala vlastní s ohledem na oblasti, které by se s dětmi měly během výuky probrat. Doplnila jsem ho kresebnými ilustracemi tak, aby byly pro dětské čtenáře čitelné a staly se určitou nadstavbou stručného příběhu.

Knihou provází chlapec, který vypráví o důležitých etapách svého života. Příběh začíná představením rodičů. Pokračuje jejich seznámením, přemýšlením o společném bydlení, svatbou. Navazuje vysvětlení možného početí a porodu. V této fázi se chlapec narodí a dál vypráví o své rodině a dalších rodinách z jeho okolí. Nakonec se v příběhu objeví i černoušek, kterého si rodiče adoptují. Snažila jsem se minimem textu obsáhnout různá témata, která mohou být dětem blízká, ale i ta, o nichž ještě ani neslyšely.

Formát knihy je lehce netradiční. Zvolila jsem ho v závislosti na délce textu a ilustracích, které jsou drobnějšího charakteru. Velikostí 16,5 x 19 cm jsem knize dala intimnější ráz.

Nebráním se netradičním formám, proto si myslím, že každá kniha, i když se jedná o knihu, která slouží jako didaktická pomůcka, má mít svou individuální velikost. Během práce jsem formát konzultovala nejen se svým vedoucím práce, ale také jsem si udělala předběžný nátisk knihy a ukazovala jsem ho dětem a pozorovala jejich reakce. S formátem ani velikostí písma děti neměly problém.

---

5 RENOTIÉRE, Gina. *Autorská kniha*. In: PROKSCH, Nikolas (ed.) (2009). listování. Moderní knižní kultura ve sbírkách muzea umění Olomouc. Olomouc : Muzeum umění Olomouc. s. 88-127.

Pro ilustrace jsem zvolila techniku kresby tužkou. Používala jsem různé tvrdosti tužek a síly přítlaku při kresbě, aby byla kresba bohatší.

I když jsem ilustrace kreslila černobíle, stejně jsem vnímala barvy, které se ukrývají v liniích a plochách. Dlouhou dobu jsem kresby ponechávala tak, jak byly nakreslené. Postupem času jsem pocítila absenci výrazné kontrastní barvy, která by dětem v obrázcích mohla chybět a v počítači jsem důležité prvky kolorovala.

7.3 Pracovní listy

S knihou úzce souvisí elektronické pracovní listy. Objevují se tu opět stejné či podobné motivy, které listy doplňují a tvoří tak důležitou spojnici mezi oběma pracemi. Otázky, které se v nich vyskytují jsem konzultovala s paní učitelkou ze základní školy. Nemělo by smysl, abych je vymýšlela úplně sama bez jakékoliv komunikace s pedagogy. Je určitě důležité se o didaktických pomůckách radit se zkušenými učiteli, kteří spíš vědí, co by po třídě mohli chtít a co děti zaujme. Doplnila jsem je i několika listy, které jsou pro děti spíše oddechové a hravé.

Pro snadné užití pedagoga jsem je vymyslela tak, aby si jednotlivé listy mohl tisknout, jak sám potřebuje. Jsou tedy v pdf souboru v černobíle variantě. Na ukázkou jsem odevzdala pracovní listy vytištěné na papíru, který jsem použila v knize.

7.4 Naučné tabule

Práce s naučnými tabulemi většinou není příliš zábavná a nedá se využít v mnoha hodinách, proto jsem zpracovala téma rodin ve dvou možných přístupech. Pro první naučnou tabuli jsem si vymyslela českou rodinu, kterou jsem zasadila do domácího prostředí. V těchto prostorách

se objeví nejen česká rodina jako taková, ale můžeme tu spatřit mnoho rodin dalších. Snažila jsem se o maximální využití daného formátu a prostředí jsem zaplnila nejrůznějšími předměty a živočichy. Lidskou rodinu jsem zobrazila jako ústřední motiv, skrytě se však zobrazuje i na předmětech denní potřeby, také se v prostředí objevují mnohé zvířecí rodiny, ať živé či už jen jejich pozůstatky. Práce s touto tabulí bude jednak pozorovací, ale také počítám s tím, že pedagog bude mít připravené úkoly a otázky.

Druhou naučnou tabuli jsem namalovala jako průřez domem. V průřezu je vidět šest rodin z různých kontinentů a zcela odlišných krajin. Pokusila jsem se s lehkou nadsázkou zasadit rodiny do prostředí, které nejsou pro všechny moc typické. Dnešní trend je však takový, že se kultury dost potírají a jen výjimečně si některá z nich zachovává stále své tradice a působy žití. Proto jsem se snažila vyobrazit jednotlivé kultury s jejich typickými znaky, i třeba historickými. Záměrně jsem do pokojů začlenila i předměty, které by příslušné rodiny nejspíše nevyužívaly. Umístila jsem je tam spíše jako moderní prvek, který má i symbolickou funkci v daném místě.

Při řešení kompozic jsem stále musela brát ohled na odstup, který děti budou mít. Proto se na tabulích vyskytují výrazné prvky, ale i jemnější detaily, které děti mohou vidět po lepším prozkoumání.

7.5 Divadlo

K poslední části jsem nakonec přistoupila trochu jinak, než jsme měli v plánu při zadávání tématu. Původně se mělo jednat o potištěnou plachtu – dekorační textil sloužící jako opona či závěs. Protože jsem od začátku spíše přemýšlela o další užité věci, přišlo mi lepší, když vytvořím jednoduché divadélko, které by mohlo sloužit i pro další hodiny,

nejen na hodiny zaměřené na rodinu. I s mou přítelkyní jsme se shodly na tom, že by potištěnou oponu nikde nevyužila.

Divadélko je na výrobu poměrně jednoduché a přitom může dobře posloužit pro mnoho projektů. Jeho základ tvoří černé plátno, které je po stranách začištěné a po celé ploše má prořezané díry. Na první pohled nejsou příliš nápadné. Také jsem na různá místa plátna našila suché zipy. K tomu jsem vytvořila jednoduché předměty, které se vyskytují v interiéru či exteriéru. Jsou natištěné na 1 mm lepence. Z rubové strany mají suchý zip a dají se připevnit, kam zrovna bude potřeba.

Poslední součástí divadélka jsou ponožky. Děti je dostanou bez jakéhokoliv mého zásahu a budou si je moci vyzdobit podle své potřeby. Na základě předem určeného zadání si po skupinkách vymyslí hru, vyzdobí ponožky, jakožto své herce/maňásky a odehrají před ostatními dětmi scénku. Během hry si budou moci vyměňovat kulisy.

Pro snadnější zavěšení jsem si nechala vyrobit dvě dřevěné lišty. Díky nim je plachta lépe napnutá.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

I přes to, že je na našem trhu velké množství didaktických pomůcek, jen málo z nich vybočuje z rámce „klasických“ učebnic. Samozřejmě mluvím pouze o pomůckách pro běžné základní školy.

Klasické učebnice a pracovní sešity jsou většinou koncipované jako omalovánky, doplňovačky či se v nich objevují úlohy k zaškrtování. Děti jsou odevšud zahlcovány nejmodernější technikou, nepřeborným množstvím hraček a oblečení a nemají prostor se ani nadechnout. Stejně tak je to i v dnešních učebnicích a naučných knihách. Nakladatelé dělají učebnice jednodušší a kladou důraz na již zmiňované body. Dítě nedostává velký prostor pro jeho myšlenky či nápady.

Pro pedagogy, kteří s dětmi pracují trochu svobodněji, se na našem trhu nevyskytuje velký výběr odlišných pomůcek. Často si témata vypracovávají raději sami v domácích podmínkách. Proto jsem se rozhodla vytvořit takový soubor, který bude nápomocný pro výuku jednoho tématu. Snažila jsem se o jednoduché výtvarné zpracování, které dětem situaci nastíní, ale příliš jim nebude vnucovat nějaký konkrétní názor. Chtěla jsem také, aby se pomůcky daly používat opakovaně. Proto jsem alespoň jednu pomůcku – divadélko – koncipovala jako víceúčelové hrací prostředí, které se může použít s jednou třídou při více probíraných tématech.

9 SILNÉ STRÁNKY

Díky diplomové práci jsem se dostala k oblasti tvorby, kterou jsem ještě neměla osahanou. Snažila jsem se o jednoduché čitelné zpracování, které bude snadno použitelné.

Do pomůcek jsem se také pokusila začlenit interaktivitu, která je v dnešní době hodně potřebná. Děti jsou otupělé barvami, zvuky a vlastně vším, co je dnes obklopuje. Proto jsem divadélko i knihu s pracovními listy udělala interaktivní.

Divadélko je pro pedagoga, díky své mnohé použitelnosti, velice výhodnou a univerzální pomůckou. Je využitelná pro více předmětů najednou. Nejlépe si její využití dokážu představit pro celodenní projekt, při kterém se probere jedno téma různými způsoby. Zapojí se nejen zrak a sluch, ale také mysl a hmat. Dítě se do hry musí zapojit i jako herec. Další výhodou jednoduchého divadélka je i v samotných maňáscích, které si děti mohou vyrobit i ze svých ponožek. Myslím, že tato pomůcka je opravdu dobře zapojitelná i pro různé ročníky a výukové směry.

10 SLABÉ STRÁNKY

Přes všechna úskalí, která mě během práce potkala jsem se s daným úkolem nakonec vypořádala. Nastaly těžké chvíle, bylo však důležité vytrvat a překonat všechny překážky, které se objevují nejen v prostředí, které nás obklopuje, ale i v nás samotných.

Když jsem téma zpracovávala, narážela jsem na mnoho věcí, které by se daly zpracovat rozličnými způsoby. Jsem si vědoma, že jsem téma pojala spíše pozitivisticky. Další aspekty by se jistě do tématu daly zahrnout, na ně však už nebyl čas. Myslím, že se člověk jedním tématem může zabývat i celý život a není ani žádoucí vyčerpat všechny možnosti v jedné práci.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

BALEKA, J. *Výtvarné umění : Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1909-7.

HUTAŘOVÁ, I. *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež*. Praha: Tauris, 2004. ISBN 80-211-0485-6.

HÝBL, F. *Katalog výstavy z historie českého školního obrazu*. Přerov: Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského v Přerově, 1980.

KOLÁŘ, Z. a kolektiv. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KRÁL, J. *Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků oboru*. Brno: Knihař, 1999. ISBN 80-85799-49-9.

KREJČA, A. *Techniky grafického umění: Průvodce pracovními postupy a dějinami originální tiskové grafiky*. Praha: Artia, 1981. ISBN 59-02281.

LINAJ, E., KRAČMAR, A. *Grafickou cestou*. Ústí nad Labem: Pedagogické centrum, 2002. ISBN 80-903293-0-6.

MATYÁŠOVÁ, A. *Vzácné školní obrazy : I. díl Pohádky a bajky*. Praha: Pedagogické muzeum Jana Amose Komenského, 2010. ISBN: 978-80-86935-14-0.

MATYÁŠOVÁ, A. *Vzácné školní obrazy : III. díl Abeceda*. Praha: Pedagogické muzeum Jana Amose Komenského, 2013. ISBN: 978-80-86935-23-2.

MRÁZ, B. *Dějiny výtvarné kultury 1*. 2. vydání. Praha: Idea servis, 1998. ISBN 80-85970-23-6.

MRÁZ, BOHUMÍR. *Dějiny výtvarné kultury 2*. 1. vydání. Praha: Idea servis, 1997. ISBN 80-85970-13-9.

MRÁZ, BOHUMÍR. *Dějiny výtvarné kultury 3*. 1. vydání. Praha: Idea servis, 2000. ISBN 80-85970-31-7.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

TEISSIG, K. *Kresba*. Praha: Aventinum, 2010. ISBN 978-80-7442-009-2.

b) Internetové zdroje

Principy Montessori pedagogiky. *Společnost MONTESSORI o.s.* [online]. ©2013 [cit. 2014-20-04]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>.

Jan Amos Komenský. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikimedia Foundation, stránka byla naposledy editována 16. 4. 2014 v 07:47 [cit. 2014-20-04]. Dostupné z: http://cs.wikiquote.org/wiki/Jan_Amos_Komensk%C3%BD.

12 RESUMÉ

In my dissertation I elaborated on didactical tools for the elementary school's 1st grade pupils. As a minimal extent two educative boards of the B1 format, an interactive object and a decorative textile were specified. I came up with a family theme for a narrower specification of the didactical tools.

I tried to look the specified theme from different angles. This theme is obviously too broad so it could not be covered in my work completely and I did not even try to. I rather wanted to arrange it so that it would be interesting for children and the children could get some knowledge from it.

I created this project together with my friend who's a teacher therefore I tried to make my dissertation as useful for her as possible. Finally I got to this composition – two educative boards, an authorial book and an interactive little theatre with handmade printed stage set.

This work, same as the others, begun with months of theme analysis, various rough drawings and technical rehearsals. First I started with the authorial book for which I wrote my own text. Although the text is relatively short I tried to describe and cover many information a teacher can work with in it. The pencil-drawn illustrations were added to this book. I coloured some important parts of the drawings in my computer so that the book could get a coloured accent. I created the work sheets to make the book more suitable for a teacher's work. The sheets follow the book freely, the book is enriched by them in some ways alternatively. The sheets are black-and-white only so that a teacher could print them anytime. The next part of my dissertation refers to two educative

boards. The boards were adapted by an acrylate painting technique. The painting was scrapped off during the creation. I smear the boards with varnish then and finally I rub a blackish brown oil paint into them. Last of all I wiped away the important parts from the painting with using the kerosen. The last didactical tool is a little interactive theatre with printed stage set. The basic part of it comprises a black canvas with holes cutted through and with stitched velcros. I created the stick-on stage set from 1mm cardboard. Using the paper stencils I printed all patterns on the cardboard, subsequently I cut the shapes out and stuck the second half of the velcros on with glue to the reverse side. Children can create the hand puppets from socks, the hand puppets could be completed by using cotton and wool yarns.

I took the didactical tools to the school where my friend works before they were handed in so we could try them out. For one thing I gained an extra educational experience and for another I could verify how the tools work in the first place.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

První kresebné/akvarelové zkoušky

Příloha 2

První návrh - naučná tabule B1

Příloha 3

Zkoušky ilustrací k autorské knize - kresba

Příloha 4a

Zkoušky ilustrací k autorské knize - akvarel

Příloha 4b

Zkoušky ilustrací k autorské knize - akvarel

Příloha 5

Zkoušky k naučné tabuli - akvarel

Příloha 6

Návrh k naučné tabuli 1

Příloha 7

Návrh k naučné tabuli 2

Příloha 8

Rozpracování - před závěrečnou patinou - naučná tabule 1

Příloha 9

Rozpracování - před závěrečnou patinou - naučná tabule 2

Příloha 10

Naučná tabule 1

Příloha 11

Naučná tabule 2

Příloha 12a

Autorská kniha

Příloha 12a

Autorská kniha

Příloha 13

Pracovní listy

Příloha 14

Výroba loutek + hra divadla

Příloha 15

Fotodokumentace z výuky

Příloha 16

CD-ROM

Příloha 1

První kresebné/akvarelové zkoušky

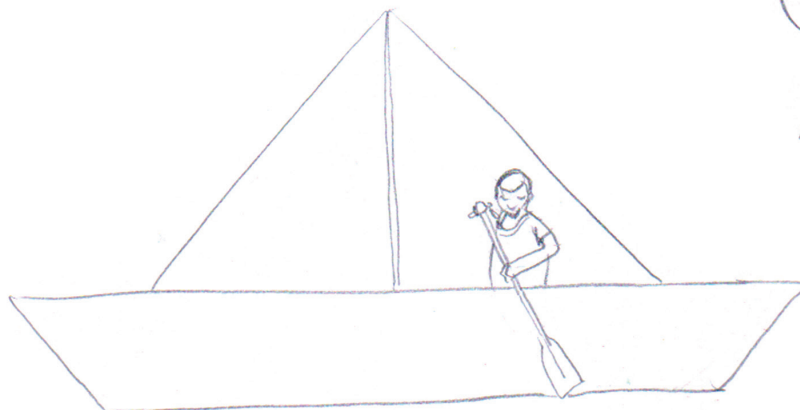
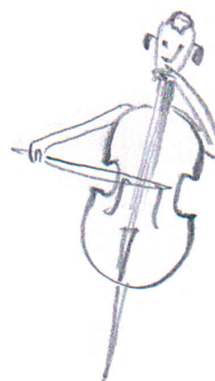
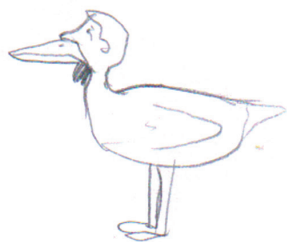
Příloha 2

První návrh - naučná tabule B1

Příloha 3

Zkoušky ilustrací k autorské knize - kresba

Příloha 4a

Zkoušky ilustrací k autorské knize - akvarel

Příloha 4b

Zkoušky ilustrací k autorské knize - akvarel

Příloha 5

Zkoušky k naučné tabuli - akvarel

Příloha 6

Návrh k naučné tabuli 1

Příloha 7

Návrh k naučné tabuli 2

Příloha 8

Rozpracování - před závěrečnou patinou - naučná tabule 1

Příloha 9

Rozpracování - před závěrečnou patinou - naučná tabule 2

Příloha 10

Naučná tabule 1

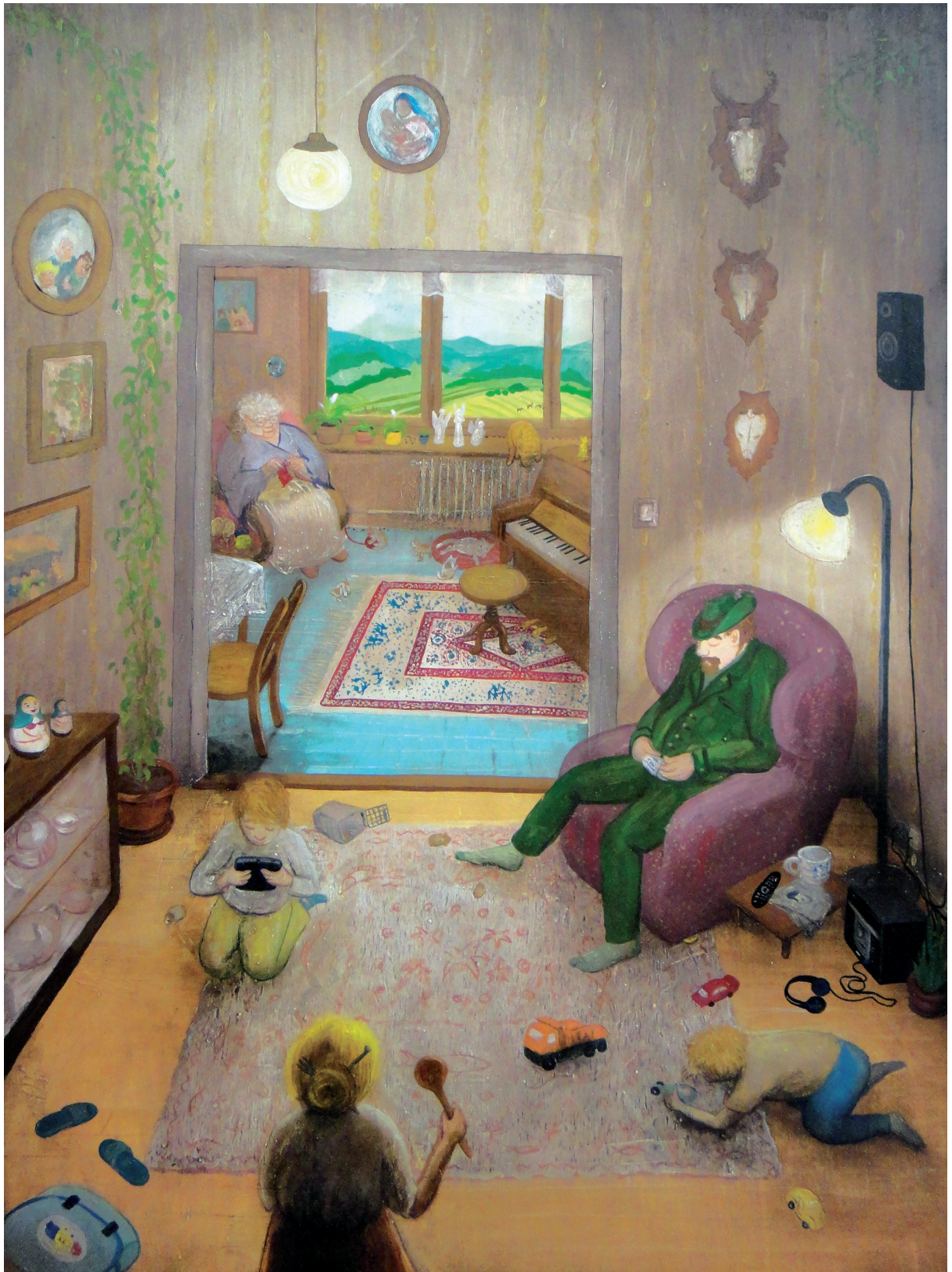

foto vlastní

Příloha 11

Naučná tabule 2

Příloha 12a

Autorská kniha

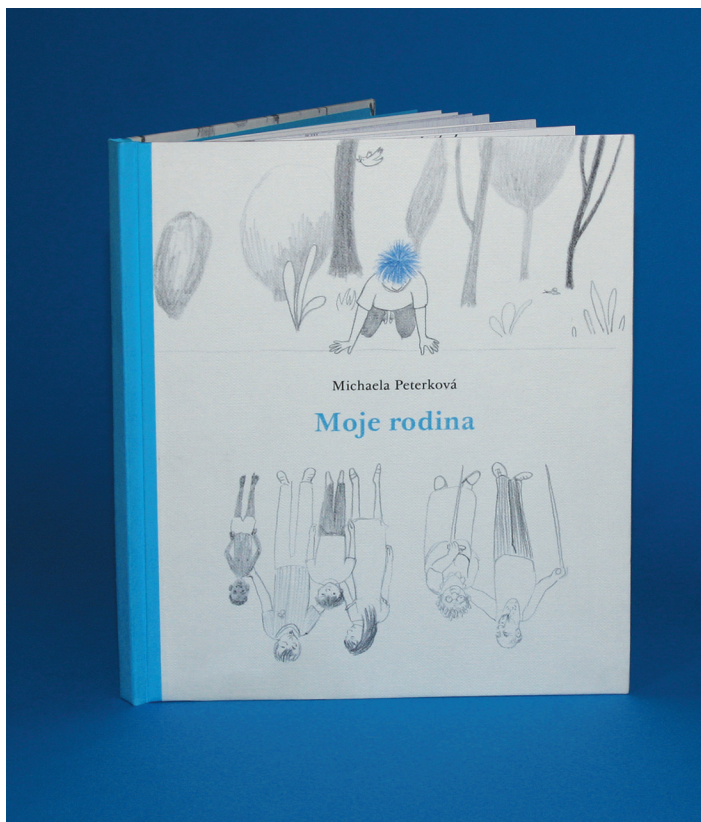

foto vlastní

Příloha 12b

Autorská kniha

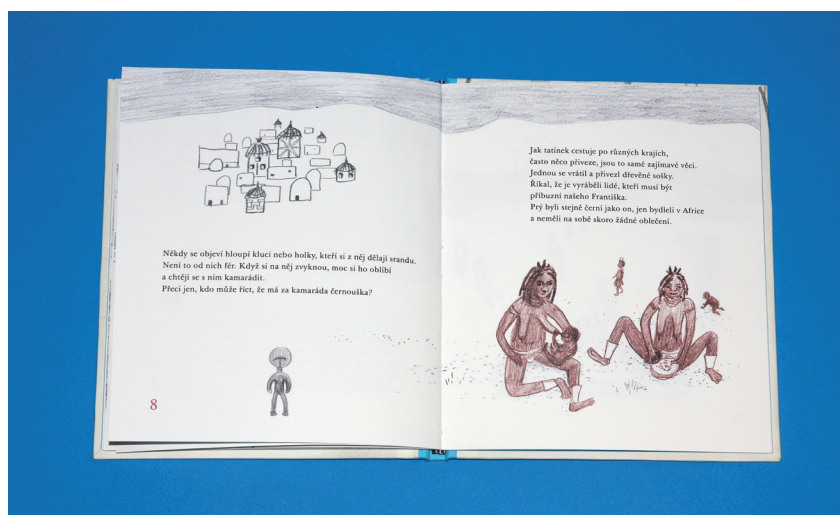
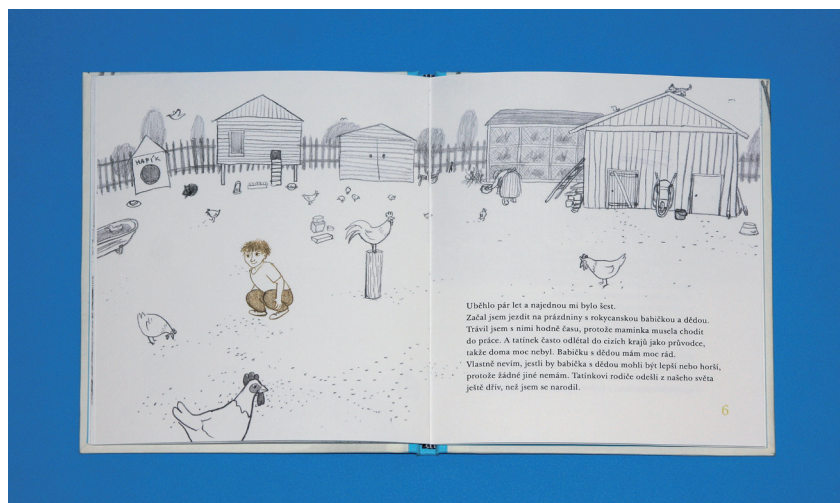
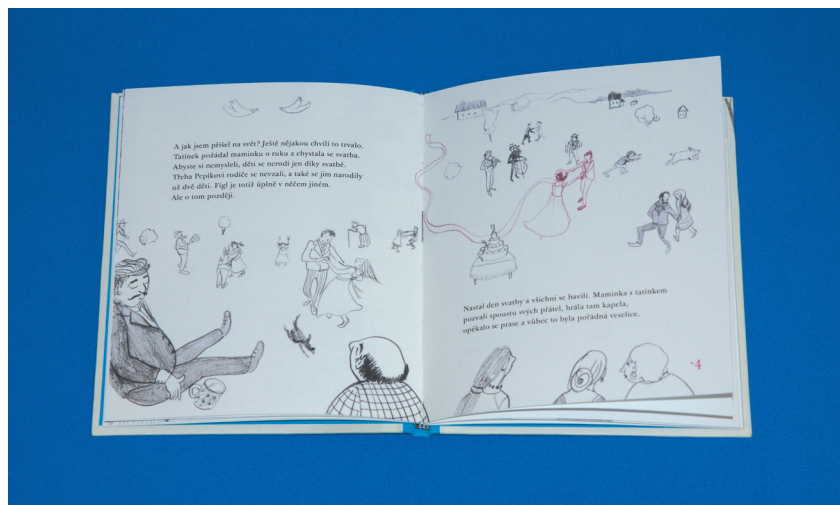

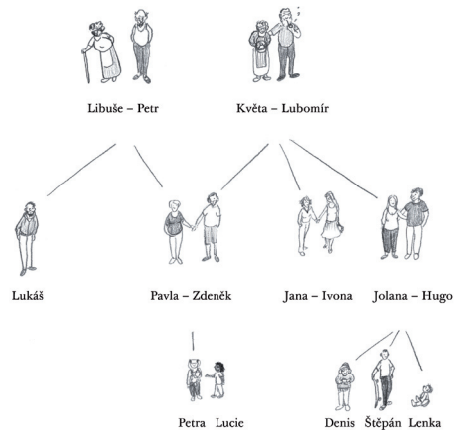
foto vlastní

Příloha 13

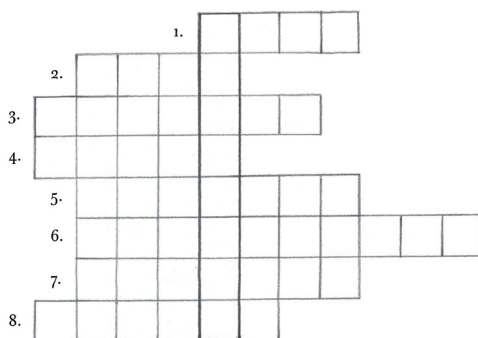
Pracovní listy

Doplň správně příbuzenské vztahy.

1. Květa je Huga –
2. Lenka je Petry –
3. Zdeněk je Petra –
4. Lubomír je Štěpána –
5. Jolana je Pavly –

Ani jsem se vám nepředstavil. Jmenuji se _____ .
(Doplň křížovku, která se zaměřuje na příbuzenské vztahy.)

1. Rokycanské babičky jsem _____ .
2. Jak se jmenuje teta, kterou znáte z knihy?
3. Moji tety a strejdy jsem _____ .
4. Kdybych měl sestřičku, čím by byla mojí tetou?
5. Rokycanská babička je mojí maminky _____ .
6. Když tatínek požádal maminku o ruku, tak se spolu _____ .
(Je to stav, který předchází sňatku.)
7. Bratr mého tatínka je můj _____ .
8. Moji rodiče si vzali Františka. Tomu se říká _____ .

Příloha 14

Výroba loutek + hra divadla

foto Jakub Urbanec

Příloha 15

Fotodokumentace z výuky

foto vlastní + Vendula Urbancová